LUOTSILIITTO – LOTSFÖRBUNDET RY

Luotsiliitto – Lotsförbundet ry. asiantuntijalausunto Hallituksen esitykseen luotsauslakiksi (HE 293/2022 vp)

Luotsiliitto kiittää Liikenne- ja viestintävaliokuntaa mahdollisuudesta lausua asiasta.

Yleistä
Esityksellä luotsauslaiksi toteutetaan hallitusohjelman tavoitetta varmistaa korkeatasoinen osaaminen ja riittävä ammattitaito merialueilla. Luotsauslain uudistuksella edistettäisiin merenkulun turvallisuutta edellyttämällä toimijoilta nykyistä laadukkaammin todennettua osaamista. Luotsiliitto on ollut aloitteellinen lakihankkeeseen liittyen ja ~~haluaa~~ kiittää Liikenne- ja viestintäministeriötä hyvästä lainvalmistelusta. Turvallisuustavoitteiden saavuttamisessa on luotsauslaki keskeinen ja ainoa vaikutuskeino, jolla turvallisuutta voidaan kontrolloida. Uudistus on tervetullut, joskin joiltain osin kompromissi lukuisten eri sidosryhmien tavoitteista, joista kaikki eivät ole meriturvallisuutta parantavia.

Osaamisen varmistaminen
Merionnettomuuksien taloudelliset riskit varustamoille ja yhteiskunnalle muille toimijoille ovat suuret ympäristövahingoista puhumattakaan. Luotsaus on onnettomuuksia ennaltaehkäisevää toimintaa, jonka merkitys korostuu Suomen rannikon olosuhteissa. Hyvää lakia ei tule vesittää lain perusteella annettavilla viranomaismääräyksillä. Luotsiliito painottaa luotsauslain 6. ja 7. lukujen nojalla annetavien viranomaismääräysten ja -ohjeiden tärkeyttä. Näillä määräyksillä ja ohjeilla on keskeinen merkitys riittävän käytännön osaamisen varmistamisessa ja lain tarkoituksen toteutumisessa.

Vastuu ja velvollisuudet
Esitetyn luotsauslain 23 § säädettäisiin nykyistä velvoittavammin tilanteista, joissa luotsaus olisi keskeytettävä tai sen aloittamisesta kieltäydyttävä meri- turvallisuuden varmistamiseksi. Luotsiliitto katsoo, että säädöksen tarkoitus on hyvä mutta osin ongelmallinen ja viittaa aikaisempaan lausuntoonsa Liikenne- ja viestintäministeriölle. Lisäksi Luotsiliitto pitää vakavana puutteena, ettei säädös koske PEC-lupakirjan haltijoita. Varustamon, rahtaajan ja lastinomistajan paine voi olla hyvin suuri aluksen henkilökunnalle.

Normaaliajan häiriötilanteet ja poikkeusolot
Luotsauslain tarkoitus on varmentaa merenkulun turvallisuutta normaaliolojen lisäksi ~~normaalioljen~~ häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Huoltovarmuusvaikutusten arviointiin liittyen Luotsiliitto nostaa esille Hallituksen esityksessä esitetyt kaksi kysymystä:

1) Paraneeko huoltovarmuus, kun nykyistä laajempi joukko kansipäällystöä voi hankkia aluekohtaisen PEC-lupakirjan samalla kun suomalaisen kansipäällystön suhteellinen asema työmarkkinoilla voi heiketä?
2) Laajeneeko PEC-lupakirjoihin oikeutettujen henkilöiden piiri kansallisen turvallisuuden kannalta liikaa, millä voisi olla myös huoltovarmuutta heikentäviä vaatimuksia?

On hämmentävää, että Hallituksen esitys peräänkuuluttaa etsimään keinoja, joilla Suomen ulkomaankaupan ja huoltovarmuuden toimivuus varmistettaisiin PEC-henkilöillä luotsin sijaan. Häiriötilanteet merenkulussa johtavat väistämättä priorisointiin kuljetuksissa. Kauppalaivaston kokoonpanot sekä reitit ykset vaihtuvat riippumatta laivan omistussuhteista tai lippuvaltiosta. Tällöin luotsin ja luotsauksen merkitys korostuu mutta luotsinkäytöstä vapautettujen käytettävyys vähenee. Hallituksen esityksessä todetaan, että Suomen ulkomaankaupan ja huoltovarmuuden toimivuuden varmistamiseksi tarvitaan keinoja, jotka parantavat pätevän henkilöstön saatavuutta. Luotsiliitto toteaa, että ainoa varma ratkaisu esitettyyn haasteeseen on luotsausyhtiön luotsi.

Kansallinen turvallisuus
Luotsiliitto yhtyy Huoltovarmuuskeskuksen huoleen siitä, että PEC-lupakirjaa voidaan käyttää väärin Suomeen kohdistuvissa hybridioperaatioissa. Hallituksen esityksessä todetaan, että on arvioitu, ettei PEC-järjestelmään sisälly turvallisuusselvityslaissa tarkoitettua esimerkiksi kansalliseen turvallisuuteen liittyvää uhkaa. Luotsiliitto muistuttaa, että laivoilla, väylillä ja satamien läheisyydessä on mahdollisuus toteuttaa mitä erilaisimpia hybridioperaatioita, eikä näin ollen yhdy esitettyyn arvioon. Luotsiliitto kiinnittää huomion esitetyn lain 66 §:än (luvan peruuttaminen, muuttaminen ja rajoittaminen). Luotsiliitto esittää, että lain 66 §:n 2. momenttiin lisättäisiin 4. kohta, jossa mahdollistettaisiin lupatodistuksen peruuttaminen kansalliseen turvallisuuteen liittyvin perustein.

Yhteenveto
Luotsiliitto toteaa, että riittävä osaamisen varmistaminen Suomen merialueilla paranee esitetyn luotsauslain uudistuksen perusteella sillä edellytyksellä, että viranomaismääräykset erityisesti tutkintovaatimuksista ja -käytännöistä tehdään huolella.

Luotsiliitto katsoo, että PEC-lupatodistuksella luotsauksesta vapautetuilla henkilöillä tulisi olla esitetyn lain 23 §:ä vastaava velvoite kieltäytyä tai keskeyttää luotsaus.

Varautumisnäkökohdat ja kansallinen turvallisuus huomioiden Hallituksen esitys luotsauslaiksi on Luotsiliiton näkemyksen mukaan hyvä mutta edellä mainituin osin puutteellinen. Luotsiliitto toivoo, että esitettyihin puutteisiin voidaan vaikuttaa Eduskunnassa.

Hangossa 4.12.2022, toimeksi saaneena
Antti Rautava, luotsi